

Program Workshopu doktorandek a doktorandů 2014

PROSTOR VE SVÉ TRANSDISCIPLINARITĚ

12.9. 2014, areál Přírodovědecké fakulty MU, Kotlářská 2, Brno

budova 11	místnost IBA1
9:30 - 10:00	registrace
10:00 - 10:15	zahájení, úvodní slovo (doc. RNDr. Petr Dobrovolný, CSc.)
10:15 - 11:00	úvodní plenární přednáška: Mentální bariéry současné české geografie vůči transdisciplinaritě: zkušenosti ze čtyř let výuky kvalitativních metod na geografickém pracovišti (RNDr. Robert Osman)

budova 5	Z2	Z3	Z4
11:00 - 11:30	čajová pauza (v mapovně)		
11:30 - 13:00	<i>Aplikovaný GIS</i> doc. RNDr. Petr Kubíček, CSc.	<i>Mobility: lidé v pohybu, svět v pohybu</i> Mgr. Daniel Seidenglanz, Ph.D.	<i>Prostor a kultura: pohledy kritických přístupů</i> doc. RNDr. Alois Hynek, CSc.
13:00 - 14:30	obědová pauza		
14:30 - 16:00	<i>Kartografie: mezi mnoha obory</i> Mgr. Bc. Zdeněk Stachoň, Ph.D.	<i>Lokální kontext ekonomického rozvoje</i> RNDr. Bohumil Frantál, Ph.D.	<i>Geografie těla</i> Mgr. Slavomíra Ferenčuhová, Ph.D.
16:00 - 16:30	čajová pauza (v mapovně)		
16:30 - 18:00	<i>Změny v prostoru města</i> Mgr. Ondřej Mulíček, Ph.D.	<i>Česká republika v regionálním vývoji</i> Mgr. Petr Klusáček, Ph.D.	<i>Transdisciplinarita proti sociální marginalizaci</i> RNDr. Petr Daněk, Ph.D.

od 18.30 bude workshop pokračovat neoficiálním programem v restauraci (místo bude upřesněno)

13.9. 2014, areál Nadace Partnerství, Údolní 33, Brno

10.00 – 12.00: doprovodný program workshopu

prohlídka Otevřené zahrady a pasivního domu, představení aktivit Nadace Partnerství, bilance dosavadního fungování areálu, nástin rozvojové části včetně plánu na městské farmy

Čas 11.30-13.00

Sekce **Aplikovaný GIS**

Místnost Z2

Moderátor doc. RNDr. Petr Kubíček, CSc.

Využití výškových dat ve vojenských aplikacích

Ing. Marie Břeňová (Katedra vojenské geografie a meteorologie, Fakulta vojenských technologií, Univerzita obrany)

Znalost výškových poměrů je jedním ze základních předpokladů při komplexním popisu prostoru. Informace o výškách terénu nebo objektů na něm jsou zpravidla součástí digitálních geoprostorových databází a v armádě jsou výšková data jednou z nejdůležitějších vrstev těchto databází. Znalost výškových poměrů a informace o výškových překážkách a objektech na terénu jsou využívány v letectví, při realizaci spojení, stanovení možností pohybu po terénu, realizaci ženijních prací a mnoha dalších činnostech. Digitální geodata jsou dále využívána v systémech velení a řízení, zbraňových a navigačních systémech vozidel a ve většině trenažérů a simulátorů. Pro správnou funkci všech systémů a pro správné výsledky zpracované s využitím geodat je nezbytné znát i jejich přesnost a kvalitu. Tento článek se věnuje hodnocení přesnosti výškových modelů a možnostem jejich využití při vojenských analýzách terénu. Postupy aplikované v podmínkách Armády České republiky (AČR) je možné v řadě případů využít i v oblasti civilního sektoru zejm. Integrovaného záchranného systému.

Hledání pramenů řeky Punkvy

Mgr. Karel Kněžínek, Mgr. František Kuda (Ústav geoniky Akademie věd ČR)

Mgr. Stanislav Lejska (Český hydrometeorologický ústav)

Příspěvek je věnován zkoumání hydrologických poměrů v soutokové oblasti Sloupského potoka a Bílé vody, která se nalézá v Amatérské jeskyni v Moravském Krasu. Právě někde v této poměrně složité části Amatérské jeskyně vzniká řeka Punkva. Výzkum se snaží o propojení hydrologických dat z hladinoměrů rozmístěných na vybraných lokalitách a 3D modelu jeskyně vytvářeného pomocí laserscanningu. Výsledkem by měl být hydrologický model zkoumané části jeskyně, pořízená data ale mají potenciál i pro další oblasti výzkumu.

Čas 11.30-13.00

Sekce **Mobility: lidé v pohybu, svět v pohybu**

Místnost Z3

Moderátor Mgr. Daniel Seidenglanz, Ph.D.

Webbův graf jako metoda analýzy pohybu obyvatel na regionální úrovni

Mgr. Marie Kusovská (Katedra demografie a geodemografie, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova)

Demografie (popř. geodemografie) rozlišuje různé druhy pohybu obyvatel: přirozený pohyb jako výsledek procesů porodnosti a úmrtnosti, mechanický pohyb jako přesun obyvatel v prostoru. Souhrnné působení obou procesů se označuje jako celkový pohyb obyvatel. Na úrovni Česka je cca od roku 2003 celkový pohyb určován především migračním přírůstkem. Při posunu na regionální úroveň dochází k výrazné diferenciaci. Příspěvek se zabývá vztahem mezi migračním a přirozeným pohybem na regionální úrovni pomocí metody Webbova grafu. Analyzovány jsou územní jednotky SO ORP ve dvou časových obdobích 1999–2003 a 2009–2013. Pětiletá období byla zvolena s ohledem na omezení nahodilých výkyvů populačně méně početných jednotek, střed zvoleného období odpovídá roku sčítání lidu.

Pravidelné pohyby? Jeden ze způsobů, jak popsat individuální mobilitu v Brně

Mgr. Jan Kučera (Geografický ústav, Přírodovědecká fakulta, Masarykova univerzita)

Celá řada současných společenských procesů a trendů (suburbanizace, decentralizace či přechod od monocentrického systému k polycentrickému) má významného součinitele – individualismus. Ten přitom podporuje preferenci automobilové dopravy, která je významným činitelem mobilitní struktury dnešních měst včetně Brna. Automobilová doprava však způsobuje celou řadu problémů, které nejvíce trápí především obyvatele velkých měst s vysokou hustotou zalidnění a služeb. Takováto akumulace lidí a služeb si nutně vynucuje mnohem vyšší počet dopravních operací a vztahů, jež jsou vázány na vyšší dopravní nároky. Tento článek se proto zabývá současnou dopravní problematikou na území města Brna a v jeho blízkém okolí se zaměřením na individuální automobilovou dopravu. Pro její účely byla vytvořena multikriteriální analýza, která ve třech úrovních zkoumá prostorové vazby. Její stěžejní část byla založena na pravidelných pohybech rezidentů do zaměstnání. Konečné výsledky analýzy předkládají teoretickou strukturu rozložení zejména pravidelných pohybů individuální automobilové dopravy ve městě a její vývoj na základě změny intenzity dopravy na silniční síti. Výsledkem analýzy je též rozpracovaná dopravní kategorizace jednotlivých městských částí Brna, která umožnila vytvořit teoretický model (návrh) dopravní kompenzační mapy.

Letieť či neletieť? Možnosti a riziká aplikácie psychologických a operačných modelov dopravného správania pri identifikácii aeromobilného obyvateľstva

Mgr. Veronika Zuskáčová (Geografický ústav, Přírodovědecká fakulta, Masarykova univerzita)

Rastúca priestorová a cenová dostupnosť leteckej dopravy spôsobujú čoraz vyššiu ochotu i zvyk súčasnej populácie letieť na úkor cestovania „po zemi“. Vytvorila sa tak akási aeromobilná generácia viac či menej integrujúca leteckú dopravu do svojho životného štýlu. Rozličná miera tejto integrácie však vyvoláva otázku od akého momentu možno jedinca považovať za aeromobilného. V snahe čo najviac porozumieť procesom vedúcim k rozhodnutiu človeka zvoliť istý druh dopravného módu v konkrétnej situácii či následne k vytvoreniu jeho dopravnej rutiny, tento príspevok prezentuje vybrané psychologické a operačné modely dopravného správania i rozhodovania sa človeka pre určitú alternatívu riešenia ako jeden z možných pohľadov na danú problematiku. Diskutované sú tak princípy teórie plánovaného konania, MOA-modelu, activity-based modelu i ďalšie prístupy kognitívnej psychológie a manažmentu s cieľom zhodnotiť príležitosti i riziká ich možnej aplikácie pri identifikácii aeromobilného obyvateľstva.

Čas 11.30-13.00

Sekce **Prostor a kultura: pohledy kritických přístupů**

Místnost Z4

Moderátor doc. RNDr. Alois Hynek, CSc.

Postavení žen ve vybraných náboženských kulturách

Mgr. Kamila Klingorová (Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova)

Genderové rozdíly jsou geograficky determinované a ovlivňují je, mimo další faktory, kultura a náboženství převládající v dané společnosti. Například vliv islámských kulturních norem a tradic (ne vždy souvisejících s Koránem) na postavení ženy je v posledních letech častým tématem geografických i populárních prací. Stejně tak buddhismus, hinduismus a křesťanství vytvářejí charakteristické vzorce chování žen a mužů a hierarchické uspořádání společnosti, které více či méně diskriminuje ženy. Studium vlivu náboženství na postavení žen a mužů spadá do tzv. feministických geografii náboženství, podoboru sociální geografie zabývajícího se studiem vztahu „žen, mužů, náboženství a prostoru“. Cílem tohoto příspěvku je analyzovat normativní podmíněnosti role ženy v největších světových náboženstvích v sociální, ekonomické a politické sféře a pokusit se o srovnání vybraných religii.

Imaginativní geografie Číny v české společnosti

Mgr. Pavel Doboš (Geografický ústav, Přírodovědecká fakulta, Masarykova univerzita)

Cílem příspěvku je kriticky hodnotit kulturní reprezentace vzdálených míst, které cirkulují v české společnosti. K tomuto účelu jsou využity imaginativní geografie, původně koncept Edwarda Saída. Podle Saída jsou imaginativní geografie o tvorbě obrazů míst. Tyto obrazy však mají své vlastní významy, jež nelze považovat za reflexe reálné komplexnosti míst. Významy spíše dramatizují odlišnost a reprodukují diskurs jinakosti. První část příspěvku stručně představí teorii pro analytické užití imaginativních geografii. Druhá část je příklad takového užití. Jsou analyzovány imaginativní geografie Číny, jež lze nalézt v české společnosti. Analýza je kvalitativní a založena na rozhovorech s členy české společnosti. Ukazuje, jak jsou tyto imaginativní geografie diskursivně vztaženy k západní „neoliberální hegemonní racionalitě“, což z nich vytváří nástroj, který pomáhá zakrývat strukturální problémy globálního kapitalismu.

Komu patří mapa a lze se na ni spolehnout?

Mgr. Jiří Pánek (Katedra rozvojových studií, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Palackého)

Stejně tak jako zbraně a válečné lodě, byly i mapy nástrojem imperialismu. Národy a říše nejsou přirozené prvky v krajině, ale jsou to sociální konstrukty, které přeměnily planetu Zemi v trh s nemovitostmi. Kartografie byla dříve nazývána vědou princů, a to právem, protože to byly tyto elity, které využívaly mapy k zabírání země a přírodních zdrojů, které považovaly za cenné, na úkor původních obyvatel (tj. obyvatel bez přístupu k technologickým vymoženostem a tudíž bez možnosti vlastní reprezentace prostorových vztahů a reality).

Kdo však nahradil tyto elity v dnešní době? V posledních třech desetiletích došlo k obrovskému pokroku v oblasti technologií, který měl vliv nejen na demokratizaci kartografie, ale i GIS. S demokratizací těchto dvou hlavních prvků nastupuje nový přístup k mapování v podobě kritické kartografie. Autor v článku diskutuje nad rolí státu, komerčních firem a občanské společnosti v procesu tvorby mapy a reprezentace veřejného prostoru. Tuto diskuzi opírá o příklady rozdílné vizualizace jevů v Olomouci, poloostrova Krym a oblasti Arunachal Pradesh.

Čas 14.30-16.00

Sekce **Kartografie: mezi mnoha obory**

Místnost Z2

Moderátor Mgr. Bc. Zdeněk Stachoň, Ph.D.

Kombinovanie kartografických metód za účelom vizualizácie volebných výsledkov

Mgr. Peter Ondrejka (Geografický ústav, Přírodovědecká fakulta, Masarykova univerzita)

Práce je správou z vizualizačního experimentu, který prepája metody kartografické anamorfózy a vícenásobně štruktúrovaného kartogramu s cieľom vytvoriť čo najinformatívnejšiu statickú mapu volebných výsledkov. Okrem návrhu vizualizácie je cieľom jednotlivé etapy tvorby mapy algoritmizovať, z čoho pramení viacero otvorených otázok a podnetov pre ďalší prieskum. Ide teda o predbežnú správu s cieľom podrobiť koncept diskusii a získať spätnú väzbu.

Problematika tvorby bezešvé mapy zobrazujících srážkové poměry přeshraničního regionu

Mgr. Daniel Vrbík (Katedra aplikované matematiky, Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická, Technická univerzita v Liberci)

Běžný kartografický pohled na území jako na ostrovní mapu, kde administrativní hranice určují také hranice studovaného jevu, selhává v případě, kdy jde o jev kontinuální a na administrativních hranicích nezávislý. Takovým příkladem je jakýkoli fyzickogeografický jev. Jako důkaz lze uvést události ze srpna 2010 v prostoru Euroregionu Nisa (CZ-DE-PL). Silné srážky především v české části euroregionu zapříčinily povodňovou situaci, která postihla nejen území v České republice, ale způsobila protržení přehrady Witka v Polsku a další škody na majetku v Německu. Příspěvek se zabývá problematikou tvorby bezešvé přeshraniční mapy, zobrazující srážkové poměry za období 1991–2010 v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa. Bude představena metodika tvorby výše uvedené mapy a budou rozebrány problémy související s použitými daty. Dále budou srovnány uvažované metody interpolace srážkových dat. Součástí příspěvku bude také zhodnocení dostupných atlasových děl zobrazujících území ve studované tematice.

Interdisciplinární výzkum uživatelského rozhraní při 3D vizualizaci prostorových dat

RNDr. Lukáš Herman (Geografický ústav, Přírodovědecká fakulta, Masarykova univerzita)

Tento příspěvek je věnován výzkumu, na kterém se podílí pracovníci a studenti Katedry psychologie (Filozofická fakulta), HCI (Human Computer Interaction) laboratoře (Fakulta informatiky) a Geografického ústavu (Přírodovědecká fakulta) Masarykovy univerzity. Hlavním předmětem tohoto výzkumu je hledání vhodného uživatelsky přívětivého rozhraní pro 3D vizualizaci s využitím znalostí moderních technologií a kognitivní psychologie. Příspěvek se zaměřuje na popis technologických prostředků a metod použitých při tomto výzkumu. Zatím byly experimentálně srovnávány dva různé způsoby vizualizace 3D dat (projektor ve 2D módu a ve stereoskopickém režimu) a dvě možné ovládací zařízení (klasická počítačová myš a Wii Remote Controller). V závěru jsou diskutovány první předběžné výsledky, jejich následné využití a další směřování celého výzkumu.

Čas 14.30-16.00

Sekce **Lokální kontext ekonomického rozvoje**

Místnost Z3

Moderátor RNDr. Bohumil Frantál, Ph.D.

Globální zisk a lokální rozvoj: kritika teorie globálních hodnotových řetězců a možnosti společenské regulace firem

Mgr. Tomáš Bek (Katedra sociologie, Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita)

Teorie globálních hodnotových řetězců se na základě empiricky podloženého výzkumu zaměřuje na analýzu vzniku a reprodukce globálních ekonomických nerovností. Prostřednictvím konceptů sociálního a ekonomického rozvoje se potom pokouší hledat způsoby, jejichž prostřednictvím dochází k přerozdělování zisků z globální výroby směrem k zaměstnancům a firmám zapojeným na nižších bodech řetězců. Svým příliš úzkým zaměřením na produkční procesy, které vedou ke vzniku a redistribuci přidané hodnoty však má tendenci opomíjet širší sociální kontext globální výroby a dopady na společnosti v místech, kde globální firmy působí. Příspěvek se zaměří na kritické zhodnocení základního konceptuálního aparátu teorie globálních hodnotových řetězců a nabídne způsoby společenské regulace aktivit společností zapojených do globálních řetězců.

Územní soudržnost: Podpora ekonomické konkurenceschopnosti nebo cesta k prostorové spravedlnosti?

Mgr. Jiří Malý (Geografický ústav, Přírodovědecká fakulta, Masarykova univerzita)

Dosahování územní soudržnosti je jedním ze základních cílů regionální politiky Evropské Unie. Územní soudržnost, která by měla být nástrojem pro vyvážený a udržitelný rozvoj, však doposud nebyla blíže definována. Navíc, její nejednoznačnost přispívá ke vzniku mnoha odlišných interpretací a přístupů k územní soudržnosti. Na jedné straně je součástí dominantního ekonomického modelu rozvoje podpora globální konkurenceschopnosti Evropské Unie, na straně druhé je v rámci regionální politiky viditelná snaha o přemodelování stávajících regionálních nerovností do více územně a sociálně soudržné podoby. Nesourodost cílů a významů územní soudržnosti je z velké části způsobena nejasnou představou o měřítku, ve kterém by měla být územní soudržnost dosahována. Hlavním cílem příspěvku je kritické posouzení konfliktních přístupů k územní soudržnosti, zejména vztahu ekonomické konkurenceschopnosti a sociálně-prostorových aspektů územní soudržnosti ve smyslu prostorové spravedlnosti, při současném reflektování závislosti konceptu na měřítku.

Komparace dopadů ekonomické krize na průmysl měst Jihlava a Zlín

RNDr. Ondřej Šerý (Geografický ústav, Přírodovědecká fakulta, Masarykova univerzita)

Zásadním faktorem, který od roku 2008 ovlivňuje podobu světového hospodářství, je globální ekonomická krize. Předkládaný příspěvek se zabývá tím, jak se projevila na lokální úrovni, konkrétně ve dvou krajských městech České republiky, a to v Jihlavě a ve Zlíně. Obě sídla vykazují množství společných znaků (průmyslová minulost, přítomnost velkých průmyslových zaměstnavatelů, napojení výroby na produkci motorových vozidel), ale také odlišnosti (úroveň vzdělanosti obyvatel, populační velikost). Komparace je prováděna kombinací kvantitativních a kvalitativních metod. V rámci kvantitativních postupů je využita analýza dat o situaci na trhu práce a analýza vývoje hlavních finančních ukazatelů nejvýznamnějších průmyslových firem, zatímco kvalitativní přístupy jsou zastoupeny analýzou mediálního obrazu vlivu krize na dominantní zaměstnavatele skrze monitoring regionálního tisku a semistrukturovanými rozhovory s komunikačními partnery z veřejné i soukromé sféry.

Čas 14.30-16.00

Sekce **Geografie těla**

Místnost Z4

Moderátor Mgr. Slavomíra Ferenčuhová, Ph.D.

Prostorová zkušenost těla na elektrickém invalidním vozíku

RNDr. Robert Osman (Geografický ústav, Přírodovědecká fakulta, Masarykova univerzita)

Příspěvek vychází z dlouhodobého výzkumu s uživateli invalidních vozíků s diagnostikovanou svalovou dystrofií. „Odlišnost“ těl je svázána s odlišným vnímáním, prožíváním i před-stavováním prostoru. Prostorová zkušenost je tak úzce spojena s konkrétními možnostmi těl, prostřednictvím kterých je nabývána. Pohyblivost určitých částí těl, rychlost pohybu či postupný úbytek kosterní svaloviny představují dimenze zkušenosti s prostorem. Příspěvek se zaměřuje na problematiku komunikace této odlišné prostorové zkušenosti. Používané metody pozorování, mentálního mapování a semistrukturovaných rozhovorů dosáhly v případě tělesné zkušenosti na hranice svých možností. Otázka, na kterou se příspěvek snaží odpovědět, má tedy ryze metodický charakter. Jakými postupy zprostředkovat prostorovou zkušenost odlišných těl, tedy prostorovou zkušenost osob s diagnostikovanou svalovou dystrofií využívajících při svých každodenních aktivitách technologie elektrického invalidního vozíku. Příspěvek představí metodu inscenace pozmeněné tělesné situace, která spočívá v používání elektrického vozíku samotným výzkumníkem. Prezentovány budou zkušenosti z týdenního života na elektrickém vozíku, respektive výhody a nevýhody použití této metody.

Tělo v krajině, krajina v těle: Multisenzoričnost a fenomenologický výzkum jedné post-industriální krajiny

Petr Gibas, MSc. (Sociologický ústav Akademie věd ČR)

Mostecko, krajina Podkrušnohoří výrazně ovlivněná dlouhodobou a z největší části povrchovou těžbou uhlí, se do obecného povědomí dostává především skrze vizuální odkazy. Mostecko je měsíční krajinou povrchových dolů, smutnou krajinou fotografa Josefa Sudka (a Aleše Waksmundského), který v 50. letech zaznamenal svým osobitým stylem průmyslovou proměnu oblasti, úspěšně měněnou krajinou (socialistické propagandy), i rekreačním regionem na úpatí zelených hor (v současném branding regionu), případně sociálně rozdělenou ale (díky průmyslu) bojující a přežívající oblastí těžby uhlí. Všechny tyto převážně vizuálně utvářené reprezentace jedné a zároveň mnohotvárné krajiny jsou prodchnuty různou a různě intenzivní emocionalitou založenou na specifické a různorodé obraznosti.

Ve svém příspěvku chci vizuálně utvářené emocionalitu Mostecka konfrontovat s emocionalitou, která vzniká jako výsledek přímé tělesné zkušenosti s tamní krajinou. Na základě svého dlouhodobého fenomenologického výzkumu Mostecké krajiny budu diskutovat vztah mezi tělesností a krajinou. Ukáži, jak se prostřednictvím pohybu těla krajinou daná krajina zpřítomňuje a vlastně vzniká. Vztah těla a krajiny není jednosměrný, protože právě při pohybu a zakoušení se krajina prolíná do těla. Teprve v rámci této dynamiky těla v krajině a krajiny v těle, která je navíc nesena všemi smysly, se krajina ustavuje jako specifická krajina žité zkušenosti. Charakter takto ustavené krajiny Mostecka na závěr porovnam s vizuálně utvářenými reprezentacemi mostecké krajiny, což mi umožní diskutovat přínosy i limity fenomenologického výzkumu krajiny.

Prostor s hůlkou

RNDr. Lucie Pospíšilová, Ph.D. (Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova)

Většinu lidské prostorové zkušenosti zprostředkovává zrak. Zrakem jsou čteny mapy, zrak pomáhá v orientaci a zrak figuruje i v představách o prostoru. Protože cca 90 % vnímání vidícího člověka zajišťuje právě zrak, prostor bez vizuální podoby si lze představit jen velmi těžko. To ovšem neznamená, že jiných podob nenabývá. Nevidomí lidé se pohybují v prostoru, který zrakem pojmout nelze, spoléhají se proto na další smysly především hmat a sluch. Při pohybu také velmi často využívají hůl. Jejich tělesná i prostorová zkušenost je proto odlišná od zkušenosti osob vidících a její pochopení může pomoci poznat prostor z jiných (nových) perspektiv. Příspěvek zprostředkovává zkušenost výzkumnice s prostorem nevidomých osob. Zaměřuje se především na metodická úskalí výzkumu žité zkušenosti lidí, kteří nepoužívají zrak k prostorovému pohybu, a představuje metodické závěry z pilotní studie prostoru bez zraku, která spočívala v simulaci nevidomosti samotné výzkumnice.

Čas 16.30-18.00

Sekce **Změny v prostoru města**

Místnost Z2

Moderátor Mgr. Ondřej Mulíček, Ph.D.

Percepce sakrálních prvků v urbánní krajině Brna

Mgr. et Mgr. Gustav Novotný (Geografický ústav, Přírodovědecká fakulta, Masarykova univerzita)

Mezi projevy náboženství patří sakrální prvky. Jedná se o projev, který je v krajině i v osídlení fyzicky patrný a sakrální objekty často dokládají vývoj dané krajiny. Sídla i krajina pak můžou být specificky vnímány pod vlivem religiózní historie území. Vzniká percepce krajiny, která se často velmi liší napříč časem a prostorem. Tento příspěvek se zabývá měnícím se přístupem k hodnocení urbánní krajiny, a to hlavně ve vybraných částech města Brna a v jeho blízkém okolí. Diskutována je i percepce vybraných brněnských parků a nekropolí.

Migrace a změna sociálně prostorové diferenciace Prahy

Mgr. Ivana Přidalová, doc. RNDr. Martin Ouředníček, Ph.D. (Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova)

Současné sociálněvědní výzkumy akcentují význam prostorové mobility společnosti a zabývají se vztahem mezi mobilitou a místy, která jsou díky ní nejen propojena, ale i neustále přetvářena. Také v dnešním Česku se prostorová mobilita zvyšuje a působí na proměnu lokalit: v souvislosti s nárůstem zahraniční imigrace do Česka docházelo v posledních letech k nárůstu počtů vnitrostátních stěhování i stěhování uvnitř hlavního města Prahy. Cílem příspěvku je zhodnotit vývoj sociálně prostorové diferenciace v Praze v kontextu postsocialistických měst a vysvětlit vliv migrace na změnu sociálního prostředí v různých částech města. Příspěvek je založen především na analýze dat z registrů migrace v podrobnosti urbanistických obvodů Prahy v letech 1992-2012 a využívá aktualizovanou typologii území hlavního města podle typu zástavby v urbanistických obvodech.

Městské turistické okrsky a turistifikace v Praze

Mgr. Veronika Dumbrovská (Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova)

Městský cestovní ruch v posledních letech nabývá na významu. Počet turistů a návštěvníků měst se zvyšuje a vzhledem k jejich silné koncentraci do určitých oblastí dochází k vytváření tzv. městských turistických okrsků. Tyto turistické okrsky jsou charakteristické nejen koncentrací atraktivit cestovního ruchu a tím i koncentrací turistů, ale také služeb spojených s cestovním ruchem. S pokračujícím rozvojem městských turistických okrsků jsou funkce spojené s každodenním životem obyvatel postupně vytlačovány a nahrazovány funkcemi turistickými (turistifikace), čímž dochází ke ztrátě původních hodnot těchto oblastí a ke vzniku turistického ghetta. Cílem příspěvku je představit výsledky terénního výzkumu, který byl proveden v historickém centru Prahy v létě 2014. Šetření bylo zaměřeno na identifikace nabízených služeb v oblasti Královské cesty, která je turisticky nejvytíženější částí Prahy. Na základě získaných údajů byly vymezeny přibližné hranice městského turistického okrsku a vyhodnocena míra jejich turistifikace. Výsledky výzkumu poukazují na velké zatížení Prahy cestovním ruchem a vzniku turistického ghetta v oblasti Královské cesty.

Čas 16.30-18.00

Sekce **Česká republika v regionálním vývoji**

Místnost Z3

Moderátor Mgr. Petr Klusáček, Ph.D.

Dostupnost a porovnání vybraných statistických údajů v Česku, Polsku a Sasku

Mgr. Michal Šindelář, Mgr. Helena Kratěnová (Geografický ústav, Přírodovědecká fakulta, Masarykova univerzita)

V našem příspěvku se podíváme na dostupnost vybraných statistických údajů v Česku a v sousedních státech, konkrétně v Polsku a ve Spolkové zemi Sasku. Myšlenku společné statistické databáze začal rozvíjet již projekt Cross-border friendship database, který byl zpracován převážně pro Euroregion Nisa. Bohužel není tento projekt již dlouho aktualizován a doplňován, tudíž může potenciálním návštěvníkům sloužit pouze orientačně. Pro náš projekt jsme si vybrali několik ukazatelů v oblasti lidského a sociálního kapitálu, což je jedno ze subtemat obsáhlejšího projektu grantové agentury TAČR s hlavním řešitelem doc. M. Jeřábkem a s názvem Vliv přeshraniční spolupráce na regionální rozvoj českého pohraničí, který je právě zhruba ve své třetině. Poté, co byl zkompletován seznam sledovaných ukazatelů, jsme začali hledat jejich definici a dostupnost na německé a polské straně hranice s důrazem dostat se na co nejnížší statistické jednotky, tedy obce. Dále byla provedena diskuze nad definicemi jednotlivých ukazatelů v jednotlivých státech a následně jsme získaná data začali porovnávat. Závěrem je tabulka, ze které je patrné, jestli jsou data mezi sebou plně či částečně kompatibilní, nebo jsou sledovány či definovány odlišně a komparovat je tudíž nelze.

Strategie firem textilního a oděvního průmyslu v období transformace po roce 1989

Mgr. Štěpánka Brabcová (Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova)

Český textilní a oděvní průmysl prochází od roku 1989 složitou restrukturalizací a transformací, která je způsobena přechodem od plánovaného socialistického hospodářství ke kapitalistickému. Dále se Česko otevřením své ekonomiky zapojilo do celosvětové transformace textilního a oděvního průmyslu. Ta v Evropě zahrnuje celkový pokles produkce způsobený relokací činností s vysokým podílem rutinní manuální práce a zaměřením se na činnosti s vysokou přidanou hodnotou. Prvním cílem příspěvku je ukázat obecné trendy transformace českého textilního a oděvního průmyslu. Druhým cílem je představit různé možnosti úspěšných i neúspěšných strategií českých textilních a oděvních firem. Jedním z aspektů strategie je také otázka, zda firmy využívají lokálních či globálních zdrojů při své transformaci.

Geografický výzkum automobilového průmyslu: teorie a přístupy

Mgr. Tomáš Švik (Geografický ústav, Přírodovědecká fakulta, Masarykova univerzita)

Příspěvek se zabývá teoretickými a metodologickými přístupy geografického výzkumu automobilového průmyslu. Kriticky zhodnotí přístupy, směry a obsah dosavadního výzkumu evropských i zámořských autorů. Nastíní vývoj výzkumu tohoto odvětví ekonomiky a souvislost s vývojem odvětví samotného, zejména prostorovými změnami výroby v souvislosti se zaváděním štihlé výroby, vlivem globalizace, modularizace výrobního procesu a vlivem ekonomické krize.

Čas 16.30-18.00

Sekce **Transdisciplinarita proti sociální marginalizaci**

Místnost Z4

Moderátor RNDr. Petr Daněk, Ph.D.

Chain-referral sampling applicability in researching hidden and hard-to-reach populations: sampling strategy in non-heterosexuals

RNDr. Michal Pitoňák (Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova)

Hidden populations are often omitted from social research, because their members are difficult to identify due to their common stigmatization, or illicit nature. This paper discusses methodological particularities in hard-to-reach populations. The first part explains the specifics of hidden populations, providing the non-heterosexual population as example. Obstacles and problems such as sampling bias and generalizability are detailed. The second part scrutinizes chain referral sampling method, the snowball method, from the perspective method's utility for studying hidden populations, and its potentials for online application. Various ways of countering typical errors, mainly sampling biases, are presented. The last part of the paper discusses author's experiences with researching Czech non-heterosexual population. Evidence is provided to demonstrate the definite qualities of using a snowball method in the field of hidden population research.

Kreativní metody mentálního mapování – transdisciplinární spolupráce mezi geografií a výtvarným uměním

Mgr. Jaroslav Biolek (Geografický ústav, Přírodovědecká fakulta, Masarykova univerzita)

Mgr. Katarína Tuľáková (Katedra výtvarné výchovy, Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita)

Kreativní praktiky výtvarného umění představují výrazný zdroj inspirace pro geografickou metodologii mentálního mapování zkoumající vzájemnou interakci mezi lidmi a prostředím. Prostřednictvím výtvarných metod je možné odhalit sociálně-prostorové vztahy, které by jinak zůstaly neobjeveny, či odkrýt význam některých geografických faktorů, které bývají podceňovány. Výtvarné praktiky mohou také působit jako iniciační nástroj spolupráce, jako katalyzátor sociálně-geografické participace.

Studie přibližuje metodologii, průběh a výstupy dvou transdisciplinárních workshopů mentálního mapování, které byly realizovány během jara 2014 na Mendlově náměstí a v okolí ulice Křenová v Brně. Ačkoli použité výtvarné praktiky se v obou případech lišily, cíle byly v zásadě stejné – odhalit a zachytit skryté vlastnosti zvolených míst, resp. zhmotnit vztah lidí k danému městskému prostředí. Příspěvek tedy na obou příkladech demonstruje, jak lze různými perspektivami analyzovat a nahlížet na interakci mezi člověkem a městským prostředím a jak může tato vzájemně prospěšná transdisciplinární spolupráce obohatit geografii i výtvarné umění.

Akultura imigrantek do českého kulturního prostředí na příkladu imigrantek z arabských zemí a Ukrajiny

Mgr. Bc. Markéta Koropecová (Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova)

Příspěvek se zabývá procesem akultury, tedy adaptace na jiné kulturní prostředí než se jedinec narodil, imigrantek na české kulturní prostředí. Tento proces je stejně jako další fáze mezinárodní migrace genderově podmíněn, tedy ovlivněn tím, jaké společnost přisuzuje ženám a mužům role, normy a vzorce chování. Odborníci prokázali, že ženy prožívají akulturu jinak než muži. Kvůli jejich reprodukční roli jsou považovány za nositelky a ochránitelky kulturní identity imigrantské skupiny a očekává se od nich, že kulturní hodnoty předají dalším generacím. Proces akultury byl hodnocen na základě teorie stresu a jeho zvládání. Pro kvalitativní výzkum byly zvoleny dvě skupiny imigrantek, ženy z Ukrajiny a arabských zemí. Hlavním cílem práce zjistit, zda respondentky z těchto zemí zažívají akulturační stres při adaptaci na nové kulturní prostředí a jak se jim daří tento stres redukovat a také co akulturu u imigrantek v českém prostředí ovlivňuje. S respondentkami byly provedeny polostrukturované rozhovory, které byly následně vyhodnoceny metodou kvalitativní obsahové analýzy.